

CAL 19-032

COMMISSIE AWACS LIMBURG

Secretariaat: Postbus 5700-6202 MA Maastricht

OVERZICHT KLACHTEN

2^e kwartaal 2019

September 2019

Uitgegeven door de Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid-Limburg onder verantwoordelijkheid van de Commissie AWACS Limburg

INHOUDSOPGAVE

-	Begrippenlijst	blz. 3
-	Inleiding	blz. 4
1.	Algemeen	blz. 5
2.	Klachten	blz. 10
	2.1 Dagperiode	blz. 10
	2.2 Nacht-/weekendperiode	blz. 13
3.	Klagers	blz. 15
	3.1 Klagers naar klachtensoort	blz. 15
	3.2 Spreiding klagers en klachten	blz. 16
4.	Vliegbewegingen	blz. 17

BEGRIPPENLIJST

- S.K.L.Z.L.: Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid - Limburg
- een onafhankelijke stichting, die ten behoeve van de Commissie Regionaal.Overleg Luchthaven Maastricht en de Commissie AWACS Limburg zorg draagt voor registratie, analyse en behandeling van klachten over vliegverkeer in de regio, tevens voor het beantwoorden van vragen en het verstrekken van informatie. De SKLZL is te allen tijde te bereiken op telefoonnummer: **043-3652020**
- De medewerkers zijn bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 09:00 tot 14:00 uur, buiten deze uren kunt u uw klacht(en) inspreken op het antwoordapparaat. Op verzoek van de klager wordt deze teruggebeld. Klachten kunnen ook digitaal worden ingediend via www.kicl.nl. De ingesproken en digitale klachten worden op de gebruikelijke wijze geregistreerd en gerapporteerd aan de Commissie AWACS Limburg.
- Klacht: een door een klager bij het klachtenbureau gemelde ervaring van hinder of overlast door vliegverkeer.
- Klager: een adres van waaruit minstens een klacht is geuit, met de restrictie dat (klaagadres) meerdere klachten van verschillende personen op een huisadres tot één en dezelfde klager (klaagadres) worden gerekend.
- Dagperiode: is de periode van maandag tot en met vrijdag van 08:00 tot 22:00 uur.
- Nacht-/weekend-: is de periode van maandag tot en met vrijdag van 22:00 tot 08:00 uur en periode in het weekend van 00:00 tot 24:00 uur.
- Vliegbeweging: een door de A.T.C. Geilenkirchen geregistreerde vliegbeweging boven Nederland van of naar de AWACS-basis Geilenkirchen.
- A.T.C.: Air Traffic Control (Luchtverkeersbeveiliging).
- M.T.O.W.: Maximum Take Off Weight.
- 95% Spreidingsgebied: Het 95% spreidingsgebied wordt gevormd door het gebied waarbinnen zich 95% van het aantal bewegingen over het jaar 1997 bevindt.
- Woonkernoffender: Het betreft hier vliegbewegingen buiten het 95% spreidingsgebied beneden de 3000 ft., die over de woonkernen van Schinveld en Brunssum gaan.

INLEIDING

Dit rapport is opgesteld om de Commissie AWACS Limburg te informeren over telefonische en e-mailklachten met betrekking tot vliegverkeer van of naar de AWACS-basis te Geilenkirchen, die bij de Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid-Limburg zijn ingediend in het 2^e kwartaal 2019. De gegevens over vliegbewegingen zijn afkomstig van A.T.C. Geilenkirchen.

Gegevens over klachten en klagers zijn in tabellen verwerkt en worden vergeleken met de gegevens over dezelfde periode in 2018.

1. ALGEMEEN

Tabel 1.1. Aantal klachten en klagers in het 2^e kwartaal

	aantal bewegingen		aantal klachten		aantal klagers	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
april	132	151	1102	1381	95	145
mei	159	146	781	916	72	92
juni	234	117	2027	1070	153	102
Totaal	525	414	3910	3367	204	214

In deze tabel is de relatie weergegeven van het totale aantal vliegbewegingen boven Nederland van of op weg naar de AWACS-basis te Geilenkirchen en het totale aantal klachten over deze bewegingen. In de laatste kolom is het totale aantal klagers in het 2^e kwartaal weergegeven. Hierbij dient vermeld te worden dat iedere klager voor zowel de maand als het kwartaal 1 x als zodanig geteld wordt. Het is daarom niet mogelijk de klagers voor het totaalcijfer bij elkaar op te tellen. Zou men dit doen dan kan het voorkomen dat een klager die in zowel april, mei en juni heeft geklaagd, voor het totaalcijfer 3 x wordt meegerekend.

Uit onderzoek blijkt dat het aantal vliegbewegingen in het 2^e kwartaal 2019 met 21% is afgenomen ten opzichte van dezelfde periode in 2018. Het aantal klachten is met 14% gedaald en het aantal klagers is gestegen met 5% ten opzichte van dezelfde periode in 2018. De klachten gaan vooral over geluidhinder, laagvliegen, afwijkende route, uitstoot, route en trilling. Uit berekening blijkt dat de mediaan* is gedaald t.o.v. 2018 en wel van 3 klachten per klager in 2018 naar 2 klachten per klager in 2019.

Kijken we naar de afzonderlijke maanden, dan zien we:

- in april dat de bewegingen zijn toegenomen met 14%. Het aantal klachten stijgt met 25%, het aantal klagers stijgt 53%.
- in mei een afname van de bewegingen met 8%. Het aantal klachten stijgt met 17%, het aantal klagers stijgt met 28%.
- in juni de bewegingen afnemen met 50%. Het aantal klachten neemt af met 47%, het aantal klagers stijgt met 33%.

*) Omdat hier sprake is van een asymmetrische verdeling van het aantal klachten per klagers (d.w.z. dat de meeste klagers weinig klachten hebben ingediend en een enkeling veel), is het bepalen van gemiddelde waarde niet representatief voor deze groep klagers; beter is het om hier de mediaan te bepalen, omdat deze minder beïnvloed wordt door extreme waarden. De mediaan wordt bepaald door een lijst van de klagers te maken met het door hen ingediende aantal klachten in oplopende volgorde (d.w.z. te beginnen met alle klagers met 1 klacht, vervolgens die met 2 klachten etc.) De mediaan is dan de middelste waarde (is aantal klachten) in de rij klagers. Bij 214 klagers wordt de mediaan bepaald door de waarde van de 107^e en 108^e klager gedeeld 2.

Kijken we naar de bewegingen en de klachtenpatronen van de afgelopen zeven jaar dan zien we het volgende:

Vanaf 2012 tot en met 2016 is er, met uitzondering van 2014, sprake van een licht dalende trend van het totale aantal bewegingen. In 2014 constateren we een sterke daling van de bewegingen als gevolg van een gedeeltelijke sluiting van de baan in het 2^e en 3^e kwartaal van 2014 in verband met een baanrenovatie. In 2017 constateren we een lichte stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. In 2018 zien we een lichte stijging van 1% ten opzichte van het voorgaande jaar. In het 1^e kwartaal 2019 constateren we een toename van bewegingen met 25% ten opzichte van het 4^e kwartaal 2018. In het 2^e kwartaal 2019 zien we een afname van bewegingen met 33% ten opzichte van het 1^e kwartaal.

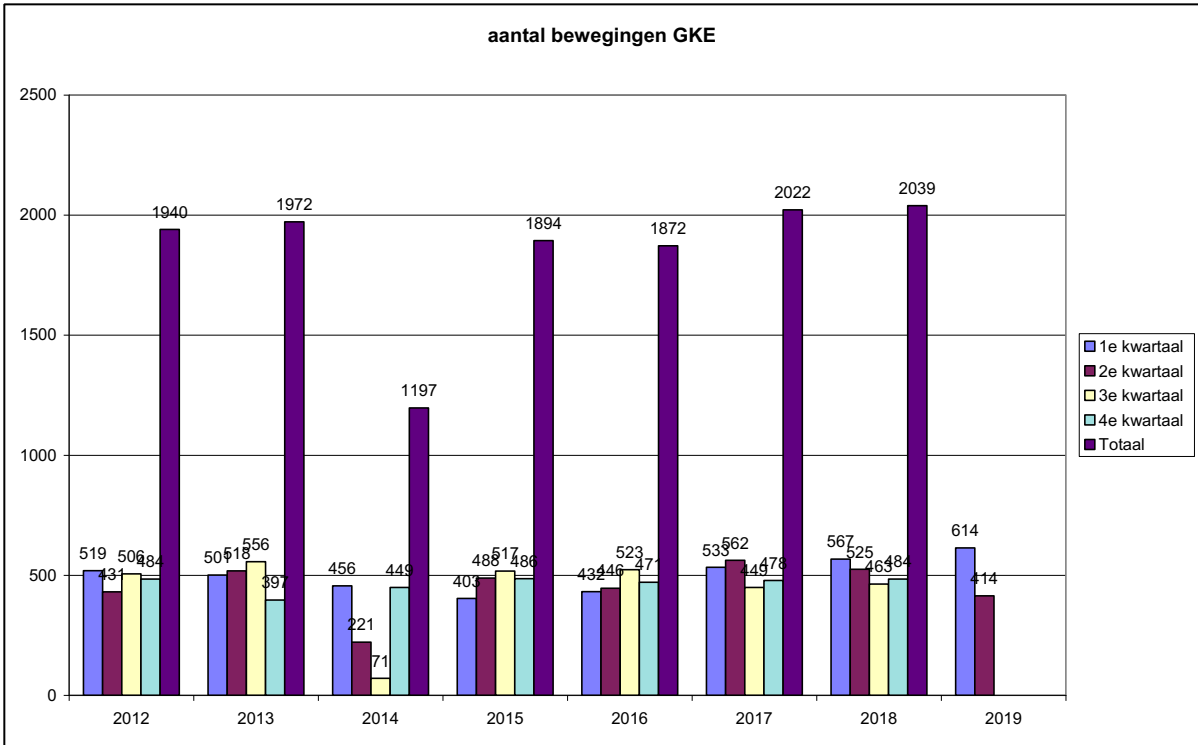
De trainingsbewegingen laten voor de periode 2012 tot en met 2016 een wisselend patroon zien. In 2013 constateren we een stijging van trainingsbewegingen ten opzichte van het jaar daarvoor, in 2014 een substantiële daling van de trainingsbewegingen als gevolg van de baanrenovatie in dat jaar. In 2015 en 2016 blijft het aantal bewegingen constant. In 2017 stijgt het aantal trainingsbewegingen ten opzichte van de voorgaande jaren. In 2018 neemt het aantal trainingsbewegingen toe met 8% ten opzichte van de voorgaande jaar. In het 1^e kwartaal 2019 constateren we een toename van trainingsbewegingen van 9% ten opzichte van het 4^e kwartaal 2018. In het 2^e kwartaal nemen de trainingsbewegingen met 39% af ten opzichte van het 1^e kwartaal.

De klachten nemen in 2010 toe ten opzichte van het aantal in 2009. Vanaf 2011 tot en met 2013 is er sprake van een duidelijke dalende trend. In 2014 constateren we een verdere daling van het totale aantal klachten, zie bovenstaande verklaring. Het aantal klachten neemt in 2015 sterk toe ten opzichte van 2014, een toename met 82%. In 2016 nemen de klachten met 5% toe ten opzichte van 2015. In 2017 stijgen de klachten met 7% t.o.v. 2016. In 2018 neemt het aantal klachten toe met 4% ten opzichte van het voorgaande jaar. In het 1^e kwartaal 2019 constateren we een toename van klachten met 23% ten opzichte van het 4^e kwartaal 2018. In het 2^e kwartaal 2019 nemen de klachten met 27% af ten opzichte van het 1^e kwartaal.

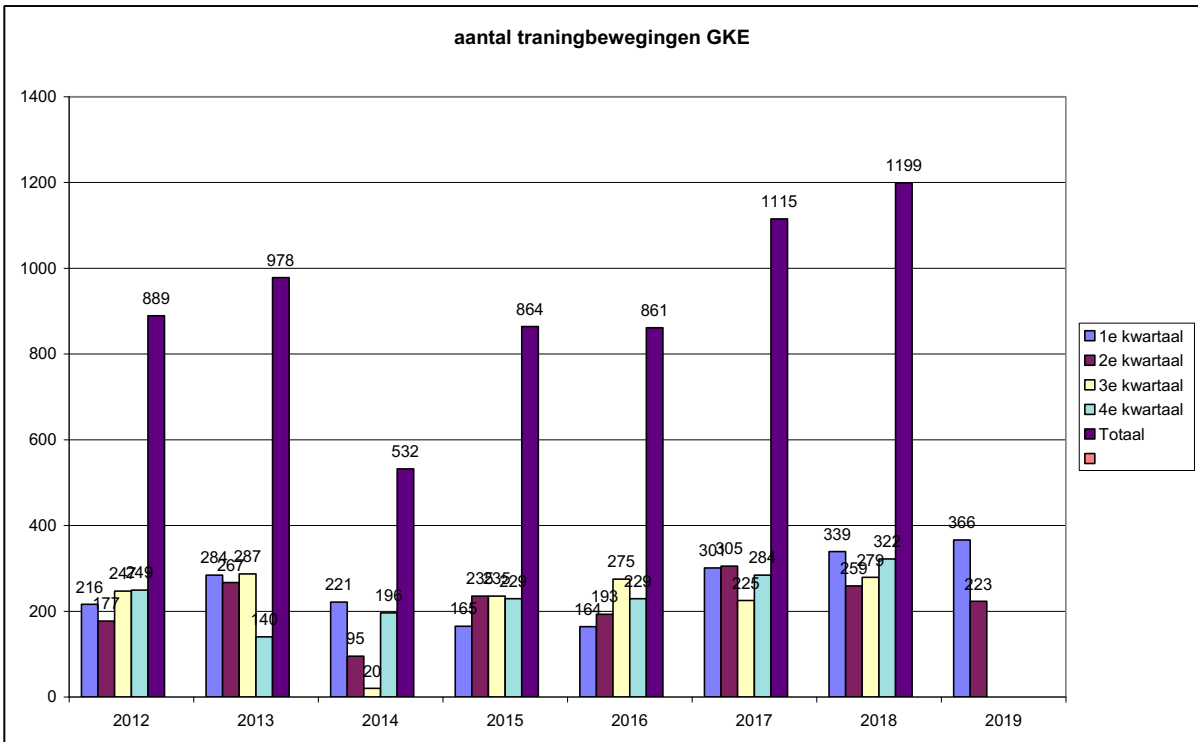
De klagers laten nagenoeg een vergelijkbaar patroon zien. In 2010 is een sterke toename van de klagers te zien ten opzichte van 2009. In 2011 is sprake van een sterke afname van klagers, in 2012 en 2013 constateren we een geleidelijke afname. In 2014 zien we de klagers verder afnemen, zie eerder genoemde verklaring. In 2015 constateren we een toename ten opzichte van 2014 met 27%. In 2016 nemen de klagers toe met 38% ten opzichte van 2015. In 2017 daalt het aantal klagers met 14% t.o.v. 2016. In 2018 neemt het aantal klagers met 60% toe ten opzichte van 2017. In het 1^e kwartaal 2019 constateren we een afname van klagers met 22% ten opzichte van het 4^e kwartaal 2018. In het 2^e kwartaal 2019 nemen de klagers met 13% toe ten opzichte van het 1^e kwartaal.

Bovenstaande informatie wordt op de volgende pagina's grafisch weergegeven

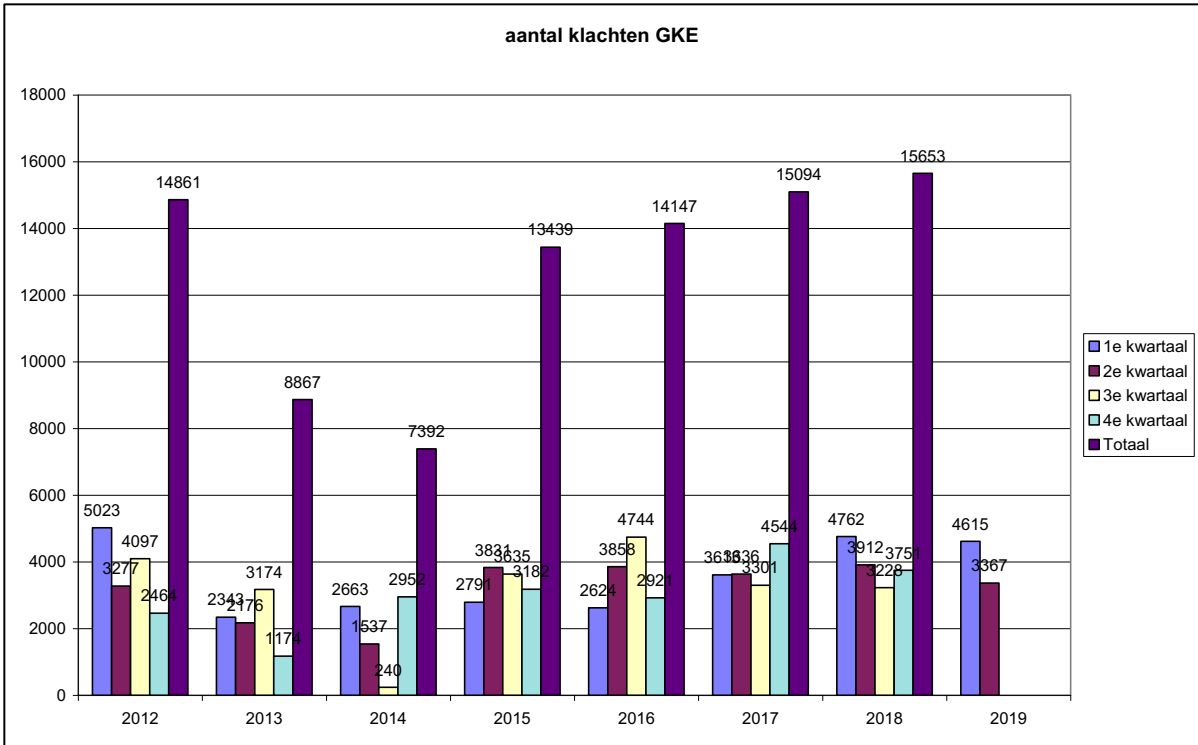
Grafiek 1.1. Trend: bewegingen

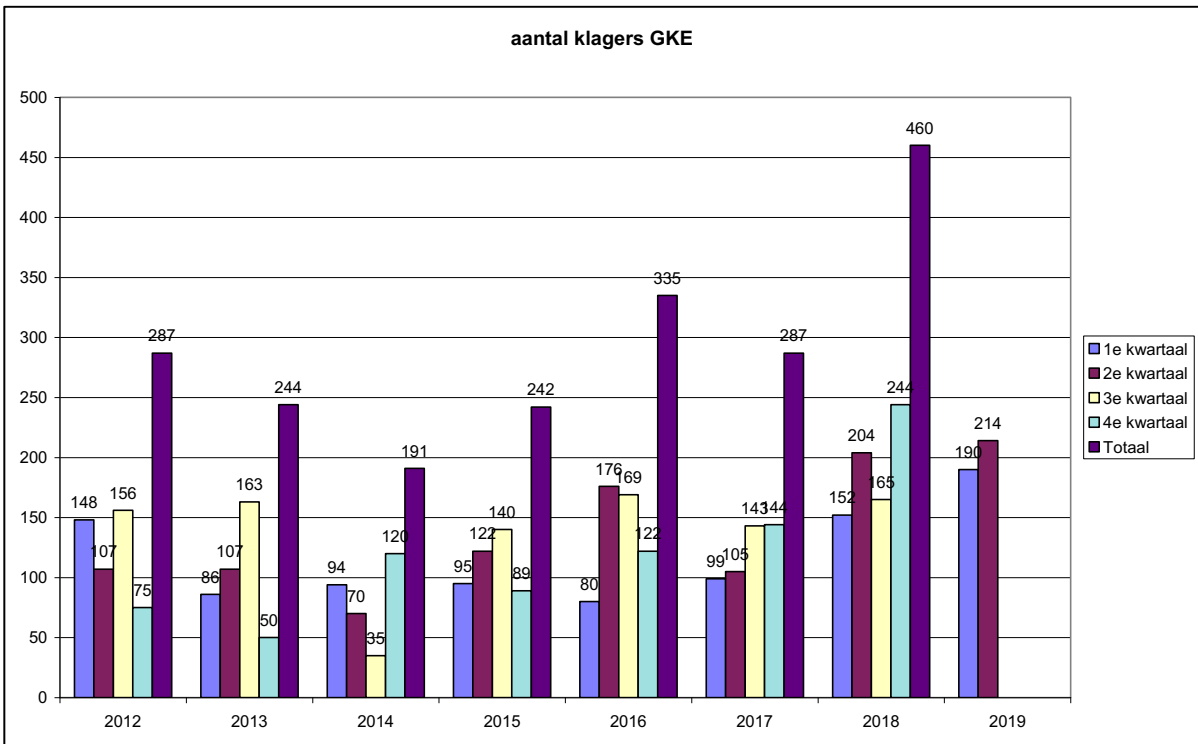
Grafiek 1.2. Trend: trainingsbewegingen

Grafiek 1.3. Trend: klachten

Grafiek 1.4. Trend: klagers

Bij het indienen van een klacht over vliegverkeer wordt de mogelijkheid geboden meerdere oorzaken van de ervaren hinder te benoemen, zie tabel 1.2.

Onder stankoverlast wordt verstaan het daadwerkelijk waarnemen van kerosinegeur, waarbij dan vaak ramen en deuren gesloten moeten worden. Dit wordt als zeer hinderlijk ervaren. Een verklaring van de stankoverlast zou kunnen zijn dat deze kan worden veroorzaakt door het vertrek van toestellen richting Duitsland in combinatie met een noord – c.q. noordoostelijke windrichting , waarbij kerosinestank Brunssum of Schinveld kan bereiken. Ook kan de geur van de kerosine als gevolg van bepaalde weersomstandigheden zoals bewolking, smog of koude luchtlagen in de winter blijven hangen.

Opgemerkt dient te worden dat wanneer er door de klager gesproken wordt over ‘laagvliegen’ dit niet wil zeggen wil dat het toestel ook daadwerkelijk te laag gevlogen heeft, het gaat hier om overlast zoals deze door de klager ervaren wordt.

Wanneer er gesproken wordt van ‘afwijkende route’ dit mogelijk op last van de Luchtverkeersleiding in Beek heeft plaatsgevonden ten behoeve van separatie van vliegverkeer van Maastricht Aachen Airport. In de vergadering d.d. 14 december 2000 van de Commissie AWACS Limburg is de afspraak gemaakt om vluchten die zich buiten het 95% spreidingsgebied bevinden en de woonkernen van Brunssum of Schinveld overvliegen beneden de 3000 voet door de SKLZL ter controle c.q. beoordeling naar de plv. basiscommandant door te sturen. Toestellen lichter dan 6 ton worden niet meegenomen, omdat deze vliegbewegingen niet meetellen bij de berekening van de geluidbelasting van de AWACS basis. Zie CAL-rapport: Vliegbewegingen over woonbebouwing van Schinveld en Brunssum.

Onder ‘overige oorzaak’ wordt in dit kwartaal het volgende verstaan: meerdere inwoners melden oorverdovend lawaai van overkomende AWACS toestellen en angst voor gehoorschade als gevolg daarvan; inwoners uit Oirsbeek vinden het storend dat de hele middag lesvluchten op de warmste dag van het jaar plaatsvinden; een inwoner uit Bingelrade meldt dat paarden in paniek raken; een inwoner uit Schinveld protesteert tegen het vliegen met kleine (les)vliegtuigjes vanaf de basis; een inwoner uit Schinveld meldt dat de CAL slecht bereikbaar is en niet of laat of onvoldoende reageert op vragen; algemeen denkt men dat er lager wordt gevlogen.

Tabel 1.2. Visualisering van voorgaande tekst.

Overzicht oorzaak klachten	2018	2019
Totaal aantal klachten*	3910	3367
Geluid	3908	3349
Laagvliegen	1610	1453
Stank	612	378
Uitstoot	1345	994
Afwijkende route	1246	1031
Trillingen	919	756
Angst	246	223
Grondlawaai	2	0
Warming up	0	0
Proefdraaien	0	0
Overig	3	6

*) Een klacht kan meerdere oorzaken hebben.

2. KLACHTEN

In dit rapport wordt een onderscheid gemaakt tussen klachten als gevolg van vliegbewegingen gedurende **de dagperiode** en vliegbewegingen gedurende **de nacht - / weekendperiode**.

De gegevens over vliegbewegingen zijn afkomstig van A.T.C. Geilenkirchen.

2.1 Dagperiode

Tabel 2.1. **Aantal klachten in relatie tot het aantal vliegbewegingen gedurende de dagperiode in het 2^e kwartaal**

	aantal vliegbewegingen		aantal klachten		aantal klachten per 100 bewegingen		aantal klagers	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
April								
Totaal	132	149	1096	1372	830	921	95	145
starts	78	75	562	598	721	797		
landingen	54	74	534	774	989	1046		
overig			0					
Mei								
Totaal	155	141	743	857	479	608	68	77
Starts	95	100	401	531	422	531		
landingen	60	41	342	326	570	795		
Overig			0					
Juni								
Totaal	233	116	2026	1056	870	910	153	101
Starts	159	82	1185	704	745	859		
landingen	74	34	841	352	1136	1035		
Overig			0					
2^e kwartaal								
totaal	520	406	3865	3285	743	809	202	205
starts	332	257	2148	1833	647	713		
landingen	188	149	1717	1452	913	974		
overig			0					

Tabel 2.1 geeft de relatie weer tussen het aantal vliegbewegingen boven Nederland van of naar de AWACS-basis te Geilenkirchen en het totale aantal klachten over deze bewegingen gedurende de dagperiode, gedefinieerd als de periode van maandag tot en met vrijdag van 08:00 tot 22:00 uur. Ook is onderscheid gemaakt tussen starts en landingen en het aantal klachten hierover. Om een vergelijking van klachtenpatronen van de afzonderlijke maanden mogelijk te maken, worden klachten omgerekend naar aantal klachten per 100 vliegbewegingen. Het aantal klagers is weergegeven in de laatste kolom.

Tabel 2.2. **Aantal trainingsbewegingen in het 2^e kwartaal.**

	Aantal trainingsbewegingen		%
	2018	2019	
April	62	89	+44
Mei	78	60	-23
Juni	119	74	-38
Totaal 2^e kwartaal	259	223	-14

Uit de tabellen 2.1. en 2.2 blijkt dat het aantal bewegingen gedurende de dagperiode in het 2^e kwartaal 2019 is afgenomen met 22% van 520 in '18 naar 406 bewegingen in '19. Het aantal trainingsbewegingen neemt af met 14% van 259 in '18 naar 223 in '19. Het aantal klachten neemt af met 15% van 3865 in '18 naar 3285 in '19. Het aantal klagers stijgt met 1% van 202 in '18 naar 205 in '19.

Vergelijken we de klachtenpatronen van april, mei en juni 2019 afzonderlijk met die van dezelfde periode in 2018 dan kunnen we het volgende opmerken:

- In april 2019 constateren we dat het aantal bewegingen met 13% is toegenomen van 132 naar 149, trainingsbewegingen nemen toe met 44% van 62 naar 89. Het aantal klachten stijgt met 25% van 1096 naar 1372, het aantal klagers stijgt met 53% van 95 naar 145. In april 2019 zijn 3 piekdagen verantwoordelijk voor 561 van de 1372 klachten d.i. 41%. In april 2018 zijn 4 piekdagen verantwoordelijk voor 591 van de 1102 klachten d.i. 54%. We verstaan onder piekdagen dagen met een hoge concentratie klachten (tenminste 100) en dikwijls ook veel bewegingen.

- In mei 2019 daalt het aantal bewegingen met 9% van 155 naar 141. Het aantal trainingsbewegingen neemt af met 23% van 78 naar 60. Het aantal klachten neemt met 15% toe van 743 naar 857. Het aantal klagers neemt toe met 13% van 68 naar 77.

In mei 2019 zijn geen piekdagen geweest.

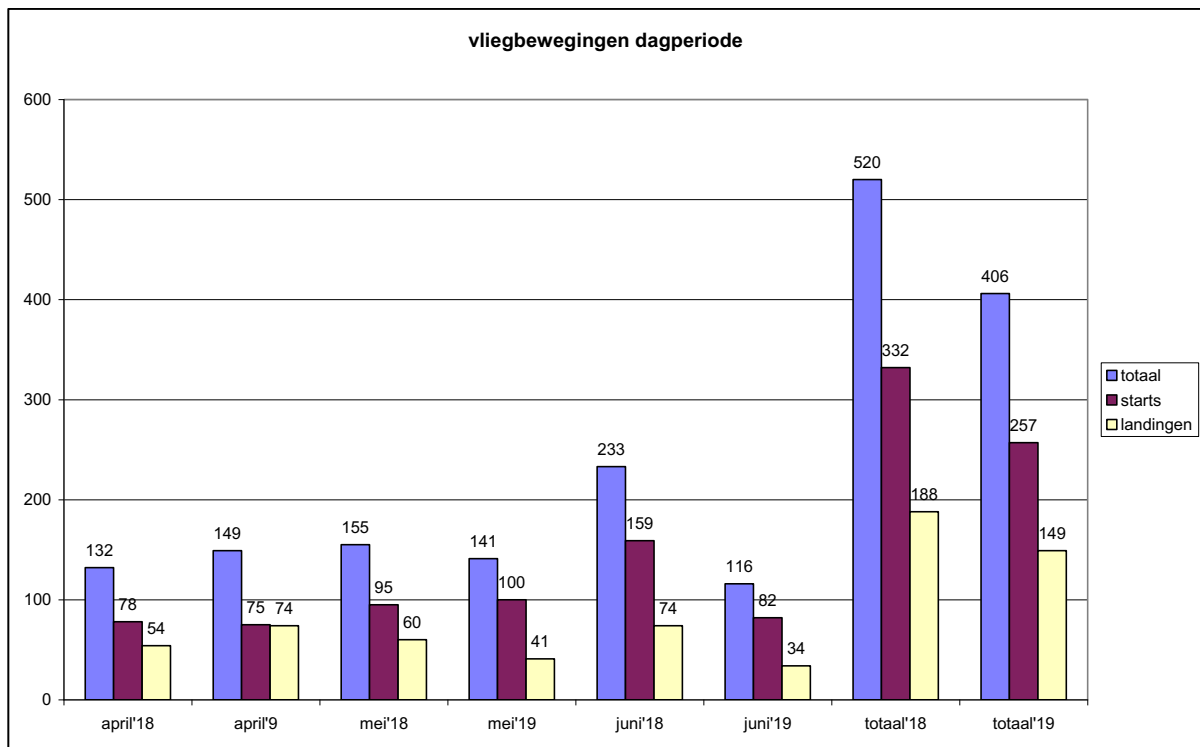
In mei 2018 zijn 2 piekdagen verantwoordelijk voor 272 van de 782 klachten d.i. 35%.

- In juni 2019 zien we een daling van het aantal bewegingen met 50% van 233 naar 116. Het aantal trainingsbewegingen daalt met 38% van 119 naar 74. Het aantal klachten daalt met 48% van 2026 naar 1056. Het aantal klagers daalt en wel met 34% van 153 naar 101.

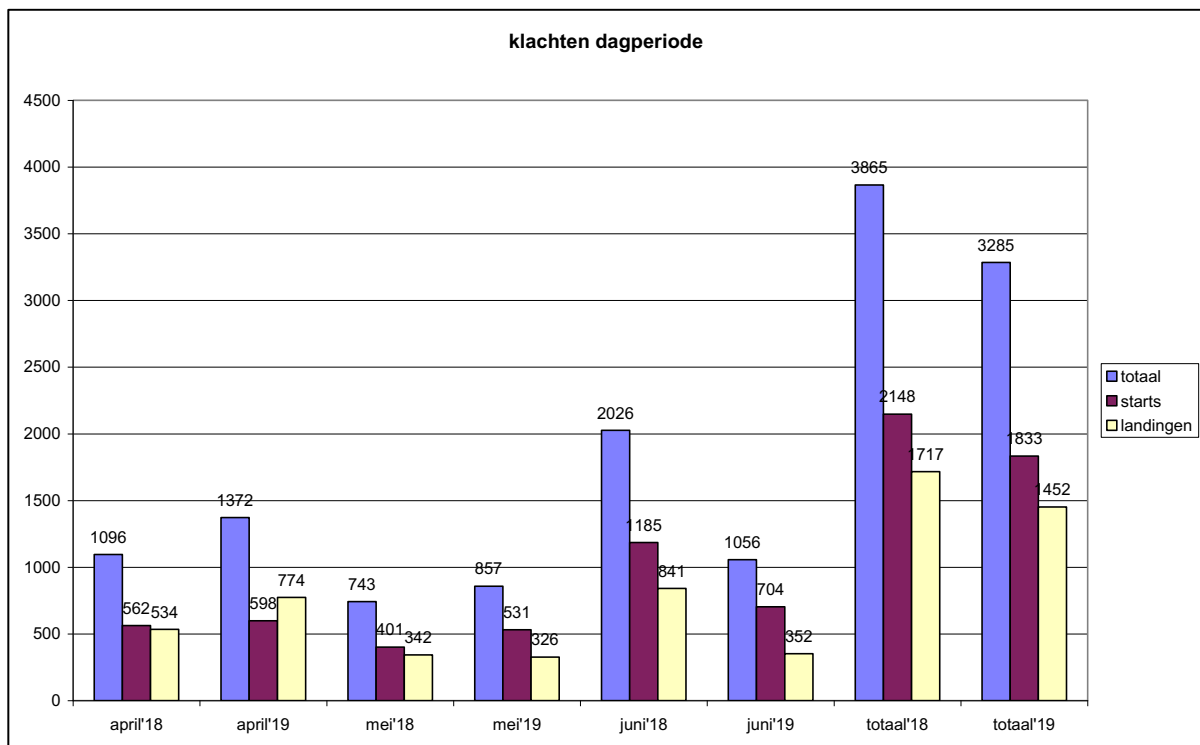
In juni 2019 zijn 5 piekdagen verantwoordelijk voor 681 van de 1056 klachten d.i. 64%

In juni 2018 zijn 9 piekdagen verantwoordelijk voor 1500 van de 2027 klachten d.i. 74%.

Grafiek 2.1. Visualisering van tabel 2.1

Grafiek 2.2. Visualisering van tabel 2.1

2.2 Nacht-/ weekendperiode

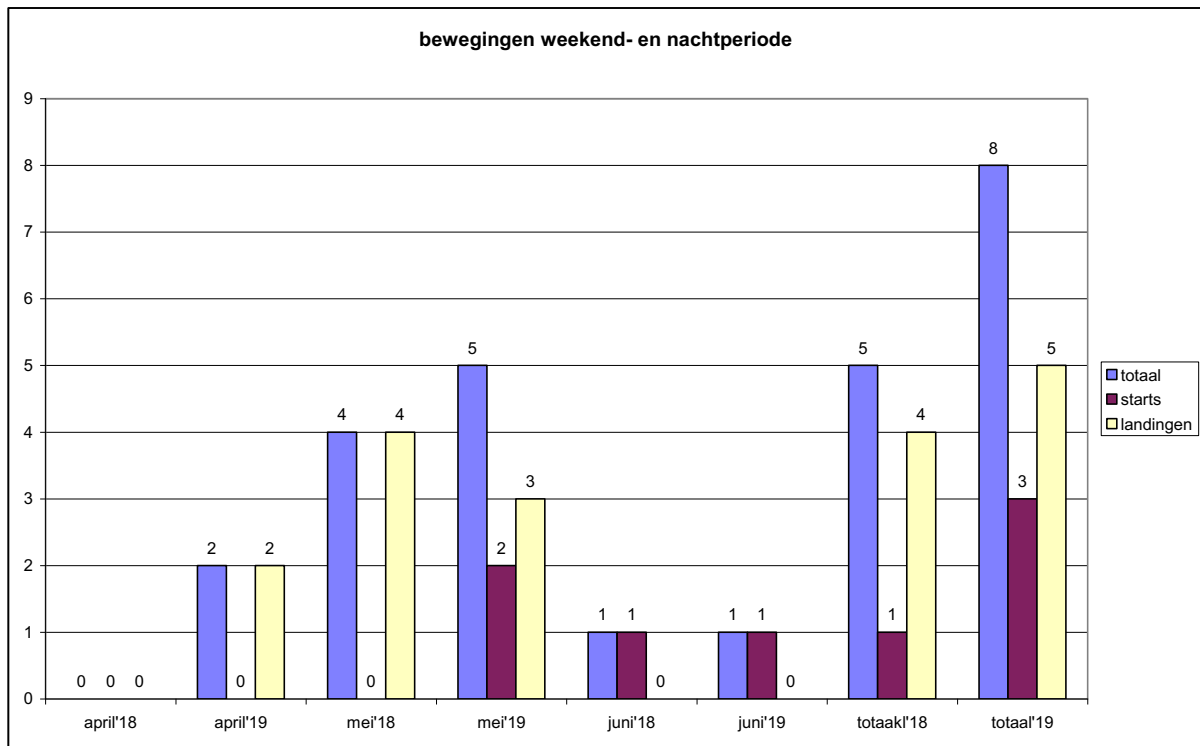
Tabel 2.3. **Aantal klachten in relatie tot het aantal vliegbewegingen gedurende de nacht-/ weekendperiode in het 2^e kwartaal**

	aantal vliegbewegingen		aantal klachten		aantal klagers	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
April						
Totaal	0	2	*6	9	6	7
starts		0	0	0		
landingen		2	0	9		
overig			*6			
Mei						
Totaal	4	5	38	59	22	33
Starts	0	2	0	32		
landingen	4	3	38	27		
Overig			0			
Juni						
Totaal	1	1	1	14	1	14
Starts	1	1	1	14		
landingen	0	0	0	0		
Overig			0			
2^e kwartaal						
totaal	5	8	45	82	24	44
starts	1	3	1	46		
landingen	4	5	38	36		
overig			*6			

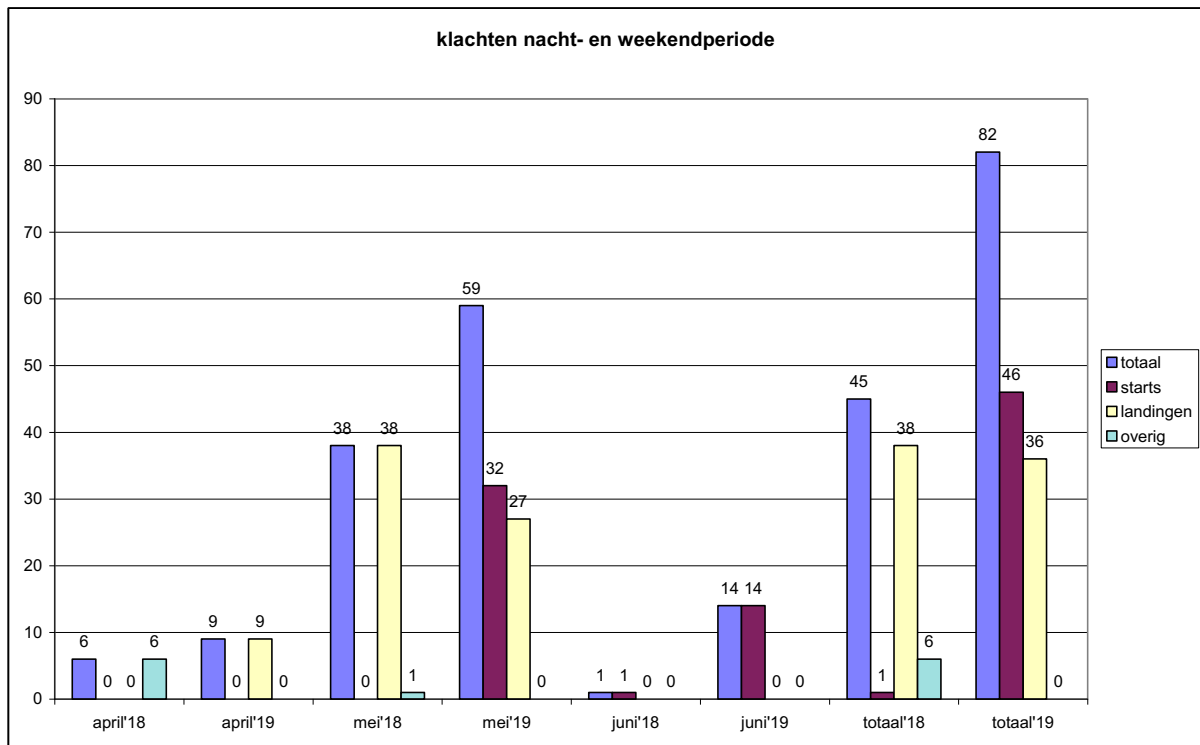
* overig zijn klachten m.b.t. vlucht richting Duitsland.

Tabel 2 geeft de relatie weer tussen het aantal vliegbewegingen boven Nederland van of naar de AWACS-basis Geilenkirchen en het aantal klachten over deze bewegingen gedurende de nacht-/weekendperiode, die gedefinieerd is als de periode van maandag tot en met vrijdag vanaf 22:00 tot 08:00 uur en in het weekend vanaf 00:00 tot 24:00 uur.

Grafiek 2.3. Visualisering van tabel 2.3.

Grafiek 2.4. Visualisering van tabel 2.3.

KLAGERS

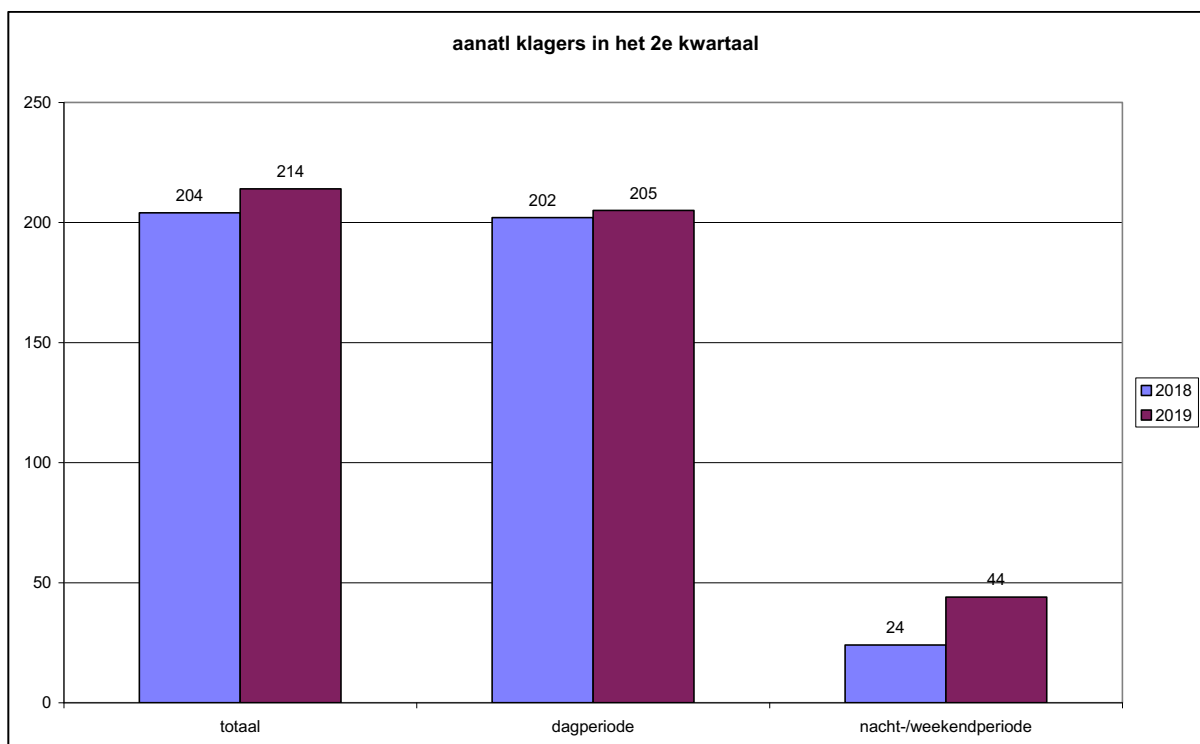
Tabel 3.1. **Klagers naar klachtensoort 2^e kwartaal.**

	2018	2019
totaal	204	214
dagperiode	202	205
nacht-/weekendperiode	24	44

In tabel 3.1 is naast het totale aantal klagers ook het aantal klagers weergegeven dat een klacht heeft ingediend over een vliegbeweging gedurende de dagperiode en de nacht -/ weekendperiode.

Uit de tabel blijkt dat het totale aantal klagers is gestegen met 5%, het aantal klagers over de dagperiode neemt toe met 1%, het aantal klagers over de nacht - / weekendperiode neemt toe met 83%. Zie voor een verklaring §1, §2.1 en §2.2.

Grafiek 3. **Visualisering van tabel 3.1**

3.2 Spreiding klagers en klachten

Tabel 3.2. Aantal klagers en klachten per gemeente in het 2^e kwartaal.

Gemeente	Klagers		Klachten	
	2018	2019	2018	2019
Beek	14	11	80	63
Beekdaelen	*	81	*	1846
Brunssum	24	20	1110	1025
Echt-Susteren	1	2	2	3
Eijsden/Margraten	7	5	26	7
Gulpen-Wittem	8	10	27	13
Heerlen	6	8	77	97
Kerkrade	1	2	34	4
Landgraaf	1	4	1	11
Maastricht	4	8	7	10
Meerssen	17	26	89	82
Nuth	8	*	142	*
Onderbanken	47	*	1515	*
Roerdalen	1	0	1	0
Schinnen	23	*	488	*
Simpelveld	0	1	0	9
Sittard-Geleen	18	16	156	102
Stein	6	4	12	5
Vaals	0	0	0	0
Valkenburg a/d Geul	12	13	98	80
Voerendaal	6	3	45	10
Totaal	204	214	3910	3367

* De gemeente Beekdaelen is ontstaan op 1 januari 2019 door een fusie tussen de voormalige gemeenten Onderbanken, Nuth en Schinnen. De klagers en de klachten van de voormalige gemeenten kunnen bij elkaar worden opgeteld om de vergelijking mogelijk te maken met de aantallen klagers en klachten van de nieuwe gemeente Beekdaelen.

In deze tabel is de spreiding weergegeven van het aantal klagers en klachten over de verschillende gemeenten in de regio in het 2^e kwartaal 2019 en dezelfde periode in 2018. In Brunssum daalt het aantal klagers met 17%, de klachten nemen af met 8%. In Beekdaelen neemt het aantal klagers met 4% toe van *78 naar 81, het aantal klachten daalt met 14% van *2145 naar 1846.

4. Vliegbewegingen

In de volgende tabellen zijn de vliegbewegingen en klachten per dag in het 2^e kwartaal 2019 weergegeven. De gegevens over de bewegingen zijn afkomstig van ATC Geilenkirchen.

tabel 4.1. Vliegbewegingen en klachten per dag april 2019

April	bewegingen			Klachten		
	dag	nacht/ weekend	totaal	Dag	nacht/ weekend	totaal
1	17	2	19	260	9	269
2	12		12	119		119
3	14		14	182		182
4	10		10	92		92
5	4		4	21		21
6	0		0			
7	0		0			
8	7		7	77		77
9	1		1	18		18
10	9		9	43		43
11	5		5	46		46
12	3		3	32		32
13	0		0			
14	0		0			
15	1		1	3		3
16	13		13	65		65
17	3		3	5		5
18	11		11	76		76
19	0		0	0		0
20	0		0			
21	0		0			
22	0		0			
23	7		7	63		63
24	4		4	32		32
25	8		8	96		96
26	5		5	38		38
27	0		0			
28	0		0			
29	7		7	55		55
30	8		8	49		49
31						
totaal	149	2	151	1372	9	1381

tabel 4.2. Vliegbewegingen en klachten per dag mei 2019

Mei	bewegingen			klachten		
	dag	nacht/ weekend	totaal	dag	nacht/ weekend	Totaal
1						
2	8		8	79		79
3	6		6	8	*1	9
4						
5						
6	13		13	74		74
7	6		6	29		29
8	6		6	51		51
9	2	1	3	14	20	34
10	14		14	96		96
11		2	2		18	18
12		2	2		20	20
13	9		9	72		72
14	7		7	74		74
15	13		13	75		75
16	4		4	27		27
17	3		3	31		31
18						
19						
20	8		8	37		37
21	1		1	0		0
22	4		4	15		15
23	5		5	45		45
24	7		7	30		30
25						
26						
27	8		8	47		47
28	3		3	16		16
29	5		5	31		31
30	2		2	0		0
31	7		7	6		6
totaal	141	5	146	857	59	916

* Klacht vertrek richting Duitsland

tabel 4.3. Vliegbewegingen en klachten per dag in juni 2019

Juni	bewegingen			klachten		
	dag	nacht/ weekend	totaal	dag	nacht/ weekend	Totaal
1						
2						
3	8		8	46		46
4	4		4	11		11
5	1		1	5		5
6	1		1	0		0
7	0		0	0		0
8						
9						
10						
11	5		5	30		30
12	9		9	62		62
13	2	1	3	17	14	31
14	2		2	14		14
15						
16						
17	12		12	158		158
18	13		13	120		120
19	11		11	131		131
20	0		0	0		0
21	0		0	0		0
22						
23						
24	7		7	40		40
25	14		14	161		161
26	11		11	111		111
27	9		9	76		76
28	7		7	74		74
29						
30						
31						
Totaal	116	1	117	1056	14	1070